

Stanowisko

Prezydium KK

nr 5/25

ws. konieczności ratyfikacji Protokołu Dodatkowego
do Europejskiej Karty Społecznej w sprawie skargi zbiorowej

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” zwraca się do strony rządowej z ponownym i zdecydowanym wezwaniem do niezwłocznej ratyfikacji Protokołu Dodatkowego do Europejskiej Karty Społecznej w sprawie skargi zbiorowej, przyjętego w Strasburgu 9 listopada 1995 r. Skarga zbiorowa to nie tylko narzędzie prawne, ale impuls do debaty publicznej i kształtowania polityki społecznej w duchu konstytucyjnego dialogu (art. 20 Konstytucji RP).

Brak ratyfikacji tego dokumentu stanowi **poważne zapóźnienie Polski na tle innych państw członkowskich Rady Europy**. Protokół ten wszedł w życie w 1998 r. i obecnie został ratyfikowany przez 16 państw, w tym m.in. Francję, Włochy, Hiszpanię, Finlandię, Szwecję, Irlandię, Belgię, Chorwację i Czechy. Polska nie dokonała ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej oraz nadal odmawia ratyfikacji mechanizmu skargi zbiorowej, który stanowi realne narzędzie ochrony praw społecznych i pracowniczych.

Zwracamy także uwagę, że Polska nie ratyfikowała większości z pięciu kluczowych protokołów ONZ przewidujących mechanizmy skargowe do traktatowych organów nadzoru, tj.:

1. Protokołu Fakultatywnego do Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (2008),
2. Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (1999),
3. Protokołu Fakultatywnego do Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (2006),
4. Fakultatywnego Protokołu do Konwencji o prawach dziecka w sprawie procedury składania skarg (2011).

Brak ratyfikacji tych instrumentów oznacza, że Polska pozostaje niemalże całkowicie poza międzynarodowym systemem ochrony praw człowieka w zakresie skarg jednostkowych

i zbiorowych co szczególnie niepokoi w kontekście praw społecznych, pracowniczych, a także praw dzieci i osób z niepełnosprawnościami.

Fakt pozostawiania Polski poza globalnym systemem skarg indywidualnych i zbiorowych dotyczącym praw człowieka, jest nie tylko niespójny z deklarowaną pozycją państwa demokratycznego, ale również godzi w interesy związków zawodowych oraz innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.

Podkreślamy, że ratyfikacja Protokołu o skardze zbiorowej wynika z zasady dialogu społecznego zapisanej w art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi, że „społeczna gospodarka rynkowa oparta jest na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych”. Ratyfikacja protokołu byłaby wyrazem poszanowania tej konstytucyjnej zasady, a także poważnego traktowania organizacji pracodawców i związków zawodowych jako stron dialogu społecznego.

Protokołowi temu nie można zarzucić ingerencji w suwerenność państwa. Jego mechanizm pełni istotną funkcję monitorującą, ostrzegawczą i opiniotwórczą. W praktyce jego stosowanie prowadzi do podnoszenia standardów społecznych, poprawy polityki publicznej oraz większej przejrzystości.

Z perspektywy związku zawodowego, jakim jest NSZZ „Solidarność”, dostęp do mechanizmu skargi zbiorowej byłby realnym narzędziem ochrony praw pracowniczych w sytuacjach systemowych naruszeń, w których nie istnieją skuteczne środki odwoławcze na poziomie krajowym lub są one niewystarczające.

Ratyfikacja Protokołu byłaby również istotnym krokiem w kierunku umacniania pozycji Polski w europejskim systemie praw społecznych i potwierdzeniem, że państwo traktuje zobowiązania międzynarodowe nie tylko formalnie, ale również praktycznie.

Ratyfikacja protokołu oznacza wzmocnienie mechanizmu quasi-sądowego dochodzenia sprawiedliwości społecznej w sytuacjach systemowego naruszania praw, szczególnie gdy sądy krajowe nie są w stanie skutecznie działać z powodu luk prawnych lub ograniczeń proceduralnych.

Decyzje EKSS zmuszają państwa do prowadzenia szerszych konsultacji społecznych, w tym z partnerami społecznymi. Mechanizm ten może wzmocnić demokratyczny wymiar zarządzania sprawami społecznymi, ponieważ wymusza debatę publiczną wokół spraw złożonych w skardze.

W Polsce, gdzie nie istnieje systemowe forum do badania zgodności polityki społecznej z prawami człowieka, ratyfikacja protokołu mogłaby pełnić funkcję brakującego mechanizmu korekty instytucjonalnej.

Ratyfikacja Protokołu o skardze zbiorowej wprowadziłaby w Polsce stabilny, instytucjonalnie osadzony mechanizm, w którym związki zawodowe mogą dochodzić praw społecznych w procedurze o charakterze quasi-sądowym. W sytuacji, gdy sądy krajowe nie zapewniają wystarczającej ochrony w przypadkach systemowych naruszeń, mechanizm ten stanowiłby brakujące ogniwo kontroli państwa przez obywateli i ich organizacje.

Prezydium KK NSZZ „Solidarność” apeluje zatem do Rządu RP o podjęcie niezwłocznych działań legislacyjnych zmierzających do ratyfikacji Protokołu, a także o rozpoczęcie otwartego dialogu z partnerami społecznymi na temat jego znaczenia i wdrożenia.

Gdańsk, 16 września 2025 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz